

Tobacco control law compliance: A case study of service staff at southern route bus terminal, Thailand

Rattanaorn Chatmongkol* Vallerut Pobkeeree** Chardsumon Prutipinyo**

Received 13 September 2020; Revised 3 December 2020; Accepted 3 December 2020

Abstract

This research was a cross-sectional survey research design. The objective was to study tobacco control law compliance of employees at the southern route bus terminal. Data collected on perception and knowledge of tobacco control law compliance, attitude on tobacco smoking, and opinion on number of ashtrays, No Smoking signs, and selling of tobacco in convenient stores, were analyzed. Samples recruited were 157 service staff of Southern Route Bus Terminal. Data were collected by questionnaires and analyzed by descriptive statistics, percentage, mean and standard deviation.

The results showed that staff's compliance with tobacco control laws was at a moderate level, with a high level of tobacco control law's perception and knowledge. Service staff had a good attitude for smoking control, with a low level of opinion on having ashtray, while having the highest level of opinion on No Smoking signs. Service staff had a moderate level of opinion on both selling of cigarettes in convenient stores, and a smoke-free Southern Bus Terminal.

Recommendations are, promoting of tobacco control law compliance, through policy communication to staff, and indicating a clear guideline in case of violations. Also, promoting of a good relationship between staff and management, in order to find an agreeable solution to make the Southern Route Bus Terminal 100% smoke-free area.

Keywords: smoke-free bus station / smoke-free bus station policy

*A Student of Master of Science Program in Medical Health Laws Administration, Faculty of Public Health, Mahidol University

** Faculty of Public Health, Mahidol University. Corresponding Author: chardsumon.pru@mahidol.ac.th

การปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ ของพนักงานบริการสถานีนขนส่งสายใต้

รัตนพร ฉัตรมงคล* วลัยรัตน์ พบศิริ** ฉัตรสุนน พฤตมิญญ์**

วันที่รับบทความ 13 กย. 2563; วันแก้ไขบทความ 3 ธค. 2563; วันตอบรับบทความ 3 ธค. 2563

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบของพนักงานบริการ ศึกษาจากการรับรู้และความรู้ต่อกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ ทศนคติต่อการสูบบุหรี่ ความคิดเห็นต่อภาชนะที่ขายบุหรี่ ป้ายสัญลักษณ์ห้ามสูบบุหรี่ ร้านสะดวกซื้อที่จำหน่ายยาสูบ สถานีนขนส่งสายใต้ปลอดบุหรี่ กลุ่มตัวอย่างคือพนักงานบริการ จำนวน 157 คน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม นำเสนอข้อมูลด้วยจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบของพนักงานบริการ อยู่ในระดับปานกลาง จากการวิเคราะห์พบว่า การรับรู้และความรู้ต่อกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบอยู่ในระดับมาก พนักงานบริการมีทัศนคติที่ดีต่อการควบคุมการสูบบุหรี่ พนักงานบริการมีความคิดเห็นต่อการมีภาชนะสำหรับที่ขายบุหรี่ระดับน้อย พนักงานบริการมีความคิดเห็นต่อป้ายสัญลักษณ์ห้ามสูบบุหรี่ระดับมากที่สุด พนักงานบริการมีความคิดเห็นต่อร้านสะดวกซื้อที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบระดับปานกลาง พนักงานบริการมีความคิดเห็นต่อสถานีนขนส่งสายใต้ปลอดบุหรี่ระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยนี้ ควรมีการส่งเสริมการปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบเพิ่มขึ้น โดยการสื่อสารเชิงนโยบายมาสู่พนักงาน และระบุแนวทางการจัดการที่ชัดเจนกรณีมีผู้ละเมิด มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพนักงานบริการและผู้บริหาร เพื่อหาแนวทางร่วมกันในการทำให้สถานีนขนส่งสายใต้ปลอดบุหรี่100%

คำสำคัญ : สถานีนขนส่งสายใต้ปลอดบุหรี่, นโยบายสถานีนขนส่งปลอดบุหรี่

*นักศึกษา หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกการบริหารกฎหมายการแพทย์และสาธารณสุข

คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ผู้ส่งบทความวิจัย E-mail: chardsumon.pru@mahidol.ac.th

บทนำ (Introduction)

สถานีขนส่งสายใต้ เป็นสถานีขนส่งสาธารณะ พร้อมให้บริการประชาชนที่ต้องการเดินทางไปยังภาคใต้ของประเทศไทย ซึ่งเป็นภูมิภาคที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทย จึงมีจำนวนผู้ใช้บริการมากกว่า 5,000 คนต่อวัน ทางสถานีขนส่งสายใต้ให้การดูแลทั้งประชาชนชาวไทยและประชาชนชาวต่างชาติ จึงส่งผลให้สถานีขนส่งสายใต้เป็นศูนย์รวมของประชาชนมากมาย ทั้งผู้โดยสารที่มาใช้บริการ พนักงานบริการภายในสถานีขนส่ง รวมทั้งผู้ค้าขายของภายในสถานีขนส่งสายใต้ด้วย การให้บริการภายในสถานีขนส่งสายใต้นี้ ประกอบไปด้วย รถทัวร์ รถสองแถว รถตู้ รถแท็กซี่ หรือรถมอเตอร์ไซด์รับจ้าง ฯลฯ โดยสถานีขนส่งสายใต้มีจุดมุ่งหมาย คือ ความปลอดภัยของผู้โดยสารที่มาใช้บริการและพนักงานบริการ ซึ่งความปลอดภัยในที่นี้ รวมทั้งความปลอดภัยทางด้านร่างกายและด้านสุขภาพ (สถานีขนส่งสายใต้ ถนนบรมราชชนนี,2562)

สถานีขนส่งสายใต้ ได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาทางด้านสุขภาพของประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ของสถานีขนส่งสายใต้ คือ ปัญหาร้ายแรงจากพิษภัยบุหรี่ ทั้งการสูบบุหรี่โดยตรง หรือการได้รับควันบุหรี่จากสิ่งแวดล้อม สามารถก่อให้เกิดมะเร็งปอด โรคหัวใจ โรคระบบทางเดินหายใจ และยังอันตรายที่ก่อให้เกิดความพิการเรื้อรังได้ด้วย ได้เช่นกัน จากสถิติการเสียชีวิตพบว่า การเสียชีวิตด้วยโรคที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ ได้แก่ โรคหัวใจขาดเลือด โรคมะเร็งปอด และโรคถุงลมโป่งพอง (นิทัศน์ ศิริโชติรัตน์ และฉัตรสุมน พงศ์วิญญู,2560) แต่การระบาดของสารพิษภัยบุหรี่ที่เกิดขึ้นนั้นมาจากควันบุหรี่ที่ลอยลอยอยู่ในอากาศ ก็สามารถส่งผลให้เกิดปัญหาสำหรับประชาชนที่ไม่ได้สูบบุหรี่ได้เช่นกัน และผลเสียทางอ้อมต่อรัฐบาลที่ต้องให้การดูแลและช่วยเหลือ (สุทัศน์ รุ่งเรืองหิรัญญา,2561)

ดังนั้นการดำเนินการตามนโยบายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบภายในสถานีขนส่งสายใต้ ได้ตระหนักถึงภัยอันตรายจากบุหรี่ ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยสถานีขนส่งสายใต้ได้รับนโยบายเรื่องการควบคุมผลิตภัณฑ์จากภาครัฐ เนื่องจากสถานีขนส่งสายใต้ถือว่าเป็นพื้นที่สาธารณะ ประชาชนภายในพื้นที่นั้นต้องได้ความปลอดภัยทางด้านร่างกายและด้านสุขภาพ โดยสถานีขนส่งสายใต้ได้ออกกฎระเบียบภายในสถานีขนส่งสายใต้ให้พนักงานบริการและผู้โดยสารที่มาใช้บริการ ได้ปฏิบัติตัวไปในทิศทางเดียวกัน คือหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ภายในพื้นที่สาธารณะ เพื่อให้สุขภาพของประชาชนที่บริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบและไม่บริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบในพื้นที่สถานีขนส่งสายใต้ปลอดภัย ซึ่งประชาชนที่มาใช้บริการหรือมาปฏิบัติงานสามารถเชื่อใจในความปลอดภัย ตามนโยบายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบของสถานีขนส่ง (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ,2552)

การดำเนินการนโยบายสถานีขนส่งสายใต้ปลอดบุหรี่เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ แต่พบว่าทางสถานีขนส่งสายใต้ยังไม่มีมาตรการเก็บข้อมูลของการรับรู้กฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบจากพนักงาน

บริการ ดังนั้นเพื่อสนับสนุนข้อมูลที่จะช่วยเพื่อประสิทธิภาพในการดำเนินการสถานีนสงสาวยไต้
ปลอดบุหรี่ ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของการรับรู้กฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบภายในสถานีนสงสาวยไต้ ของพนักงานบริการ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับประชาชนทั่วไปที่มาใช้บริการและสร้าง
สภาพแวดล้อมให้เป็นพื้นที่สาธารณะปลอดบุหรี่ สำหรับให้บริการประชาชน และสถานีนสงสาวยไต้
สามารถเป็นสถานีนสงปลอดบุหรี่ ที่มีความปลอดภัยทางด้านสุขภาพของพนักงานบริการและ
ผู้โดยสารที่มาใช้บริการ และเพื่อให้ทราบผลในการปฏิบัติเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายควบคุม
ผลิตภัณฑ์ยาสูบ และนำไปสู่แนวทางในการออกนโยบายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบภายในสถานีนสง
สาธารณะ จนทำให้สถานีนสงสาธารณะปลอดบุหรี่ 100% และเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการ
ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบจากภาครัฐ

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบของพนักงานบริการ ภายในและ
ภายนอกอาคาร ของสถานีนสงสาวยไต้

วิธีการดำเนินการศึกษา

รูปแบบการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) แบบตัดขวาง วิจัยผ่านการ
รับรองจากคณะกรรมการการวิจัยในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยมหิดล (MUPH 2018-154) ประชากร คือ
พนักงานบริการ ที่ปฏิบัติงานภายในสถานีนสงสาวยไต้ จำนวน 212 คน คำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่าง
จากสูตรจากการประมาณค่าสัดส่วนประชากร โดยใช้สูตรของคอกแรน (ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2543) ได้
กลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณ 157 คน จากนั้นใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental
Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามมีทั้งหมด 49 ข้อ แบ่งเป็น 7 ส่วน คือ ส่วนที่ 1
ข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 8 ข้อ ส่วนที่ 2 การรับรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ยาสูบ จำนวน 10 ข้อ ส่วนที่ 3
ความรู้เกี่ยวกับนโยบายควบคุมบุหรี่ในสถานีนสงสาวยไต้ จำนวน 6 ข้อ ส่วนที่ 4 ความรู้ ความ
เข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ จำนวน 12 ข้อ ส่วนที่ 5 ทศนคติต่อการสูบบุหรี่ในสถานีนสงสาวยไต้ จำนวน 8 ข้อ ส่วนที่ 6 การจัดสภาพแวดล้อมปลอดบุหรี่ภายในสถานีนสงสาวยไต้ จำนวน 4 ข้อ ส่วนที่ 7 การปฏิบัติตามนโยบายกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบใน
สถานีนสงสาวยไต้ จำนวน 1 ข้อ เครื่องมือได้ผ่านการตรวจสอบความตรง (Validity) ของเนื้อหา
และได้รับการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ และการตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการนำ
แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่คล้ายคลึงกับกลุ่ม

ตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน 20 คน จากนั้นนำผลจากการทดสอบมาหาค่าสัมประสิทธิ์โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค(Cronbach's alpha coefficient)ได้เท่ากับ 0.769 ซึ่งถือว่าค่าคำถามมีความเชื่อมั่นในระดับที่ยอมรับได้ จึงจะนำไปใช้ในการรวบรวมข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ ใช้สถิติเชิงพรรณนา) ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา (Results)

พนักงานบริการ เป็นเพศหญิง 87 คน คิดเป็นร้อยละ 55.4 เป็นเพศชาย 70 คน คิดเป็นร้อยละ 44.6 อายุเฉลี่ย 37.6 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.5 ระดับการศึกษาในระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 51.1 ระดับปริญญาตรีหรือมากกว่า คิดเป็นร้อยละ 48.4 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน น้อยกว่า 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 76.4 รายได้ต่อเดือน ระหว่าง 15,000 – 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 7.6 และรายได้ต่อเดือน มากกว่า 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 15.9 พนักงานบริการ จำนวน 60 คน ทราบถึงกฎหมายคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ คิดเป็นร้อยละ 38.2 พนักงานบริการที่ไม่มีพฤติกรรมสูบบุหรี่ จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 70.7 พนักงานบริการที่มีพฤติกรรมสูบบุหรี่ จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 28.7 แยกออกเป็น มีความถี่ในการสูบบุหรี่สม่ำเสมอ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 10.8 มีความถี่ในการสูบบุหรี่ นานๆครั้ง จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 12.7 และมีพฤติกรรมสูบบุหรี่ แต่เลิกแล้ว จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 5.7

การปฏิบัติตามนโยบายกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบของพนักงานบริการ พบว่าพนักงานบริการสามารถปฏิบัติตามนโยบายกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบได้ 50% อยู่ในระดับปานกลาง โดย มีการรับรู้กฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบภายในสถานีส่งสายได้ อยู่ในระดับมาก มีความรู้เกี่ยวกับนโยบายควบคุมบุหรี่ภายในสถานีส่งสายได้ อยู่ในระดับมาก และมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ อยู่ในระดับมาก จึงส่งผลให้พนักงานบริการสามารถปฏิบัติตามนโยบายกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบได้ แต่ทั้งนี้แล้วพนักงานบริการมีความคิดเห็นต่อสถานีส่งสายได้เป็นสถานีส่งปลอดบุหรี่ อยู่ในระดับปานกลาง และสถานีส่งมี ภาชนะสำหรับที่เขี่ยบุหรี่อยู่ในระดับน้อย แต่สถานีส่งสายได้ มีป้ายสัญลักษณ์ห้ามสูบบุหรี่อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความคิดเห็นต่อสถานีส่งสายได้ มี ร้านสะดวกซื้อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบอยู่ในระดับ ปานกลาง

ทั้งนี้จากงานวิจัย สรุปได้ว่า สถานีส่งสายได้เป็นสถานีส่งสายได้ไม่ปลอดบุหรี่ แต่พนักงานบริการของสถานีส่งสายได้ สามารถปฏิบัติตามนโยบายกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบได้อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 1 การรับรู้กฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบของพนักงานบริการ ภายในสถานีนสงายใต้

การรับรู้กฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ ภายในสถานีนสงายใต้ พนักงานบริการ 157 คน	จำนวน	ร้อยละ	แปลผล
1. การใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบในพื้นที่สาธารณะเป็นสิ่งผิดกฎหมาย	148	94.3	มาก
2. กฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ มีประโยชน์ต่อบุคคลที่ไม่ สูบบุหรี่	156	99.4	มาก
3. การจำหน่ายหรือซื้อผลิตภัณฑ์ยาสูบ ให้กับเยาวชน เป็นสิ่งผิด กฎหมาย	134	85.4	มาก
4. การใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบในพื้นที่สาธารณะจะทำให้เกิดความ รำคาญให้คนรอบข้างคุณ	145	92.4	มาก
5. ผลิตภัณฑ์ยาสูบควรมีกฎหมายควบคุม*	106	67.5	ปานกลาง
6. สถานีนสงายใต้ ควรมีร้านค้าสำหรับจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ยาสูบอย่างเปิดเผย	130	82.8	น้อย
7. การมีป้ายเตือนห้ามสูบบุหรี่ในพื้นที่สาธารณะ เป็นสิ่งที่ ถูกต้อง*	124	79.5	มาก
8. สถานีนสงายใต้ มีกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ*	139	88.5	มาก
9. การใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบในพื้นที่สาธารณะ ผิดกฎหมายควบคุม ผลิตภัณฑ์ยาสูบ*	149	94.9	มาก
10. ควรมีการใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบในร้านสะดวกซื้อและควรมี ราคาให้เห็นชัดเจน	144	92.3	น้อย
รวม			มาก

หมายเหตุ * เดิมเป็นข้อคำถามเชิงลบ

ตารางที่ 2 ความรู้ของพนักงานบริการเกี่ยวกับนโยบายควบคุมบุหรี่ในสถานีนสงายใต้

ความรู้เกี่ยวกับนโยบายควบคุมบุหรี่ในสถานีนสงายใต้ (พนักงานบริการ n=157)	จำนวน ตอบถูก	ร้อยละ	แปลผล
1. เขตปลอดบุหรี่ที่ติดตั้งอยู่ในพื้นที่สถานีนสงายใต้ หมายความว่า บริเวณที่ห้ามมิให้มีการใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบ	154	98.1	มาก
2. หากฝ่าฝืนโดยการสูบบุหรี่ในพื้นที่สถานีนสงายใต้มี ค่าปรับ 5,000 บาท	151	96.2	มาก

ความรู้เกี่ยวกับนโยบายควบคุมบุหรี่ในสถานี่ชนสงสยได้ (พนักงานบริการ n=157)	จำนวน ตอบถูก	ร้อยละ	แปลผล
3. ห้ามขายบุหรี่ให้แก่ผู้ที่มีอายุเกิน 20 ปีบริบูรณ์	82	52.2	ปานกลาง
4. การที่มีผู้นำผลิตภัณฑ์ยาสูบไปแจกให้ทดลองใช้ถือว่าผิด กฎหมาย*	134	85.4	มาก
5. ความหมายของป้ายประกาศนี้ คือ ห้ามใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบ หรือสูบบุหรี่ พื้นที่บริเวณนั้นๆ	 155	98.7	มาก
6. ความหมายของป้ายประกาศนี้ คือ สามารถใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบหรือสูบบุหรี่ พื้นที่บริเวณนั้นๆ	 147	93.6	มาก
รวม			มาก

หมายเหตุ * เดิมเป็นข้อคำถามเชิงลบ

ตารางที่ 3 ความรู้ของพนักงานบริการเกี่ยวกับกฎหมายคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่

ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ (พนักงานบริการ n=157)	จำนวน ตอบถูก	ร้อยละ	แปลผล
1. สถานที่ต่อไปนี้ต้องจัดเป็นเขตปลอดบุหรี่ทั้งหมด			
1.1 รถยนต์โดยสารประจำทาง	148	94.3	มาก
1.2 รถยนต์โดยสารปรับอากาศประจำทาง	154	98.1	มาก
1.3 ลิฟต์โดยสารสาธารณะ	154	98.1	มาก
1.4 ตู้โทรศัพท์สาธารณะ	114	72.6	มาก
1.5 ร้านอาหาร ร้านขายของฝาก ฯลฯ	138	87.9	มาก
1.6 ชานชาลา สำหรับรถของสถานี่ชนสงสยได้	120	76.4	มาก
1.7 ห้องน้ำสาธารณะภายในสถานี่ชนสง	117	74.5	มาก
2. สถานที่ต่อไปนี้ต้องจัดเป็นเขตปลอดบุหรี่ ยกเว้น ห้อง ทำงาน หรือห้องพักส่วนตัว			
2.1 สถานี่ชนสงสาธารณะ	131	83.4	มาก
2.2 สวนสาธารณะ	120	76.4	มาก

ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ (พนักงานบริการ n=157)		จำนวน ตอบถูก	ร้อยละ	แปลผล
3. สถานที่ต่อไปนี้เป็นขั้นตอนการให้บริการเป็นเขตปลอดบุหรี่ เว้นแต่บริเวณที่จัดเป็นเขตสูบบุหรี่				
3.1	อาคารผู้โดยสารของสถานีขนส่งสายใต้	130	82.8	มาก
3.2	อาคารผู้โดยสารเฉพาะที่มีระบบปรับอากาศ	124	78.9	มาก
3.3	สถานที่ของหน่วยงาน สถานีขนส่ง	124	78.9	มาก
รวม				มาก

ตารางที่ 4 ความคิดเห็นของพนักงานบริการต่อสถานีขนส่งสายใต้ปลอดควันบุหรี่

ระดับความคิดเห็นของพนักงานบริการ (n=157)	จำนวน	ร้อยละ	แปลผล
ปลอดบุหรี่	8	5.09	น้อยที่สุด
มีควันบุหรี่ 25%	40	25.47	น้อย
	72	45.85	ปาน
มีควันบุหรี่ 50%			กลาง
มีควันบุหรี่ 75%	30	19.10	มาก
มีควันบุหรี่ 100%	7	4.45	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า พนักงานบริการมีความคิดเห็นถึงสถานีขนส่งสายใต้มีควันบุหรี่ 50% คิดเป็นร้อยละ 45.85 แปลผลได้ว่า สถานีขนส่งสายใต้ปลอดภัยบุหรี่อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 5 ความคิดเห็นของพนักงานบริการต่อสถานีขนส่งสายใต้ มี ภาชนะสำหรับเขี่ยบุหรี่

ระดับความคิดเห็นของพนักงานบริการ (n=157)	จำนวน	ร้อยละ	แปลผล
ไม่มีภาชนะสำหรับเขี่ยบุหรี่	10	6.36	น้อยที่สุด
มีภาชนะสำหรับเขี่ยบุหรี่ 25%	80	50.95	น้อย
มีภาชนะสำหรับเขี่ยบุหรี่ 50%	47	29.93	ปานกลาง
มีภาชนะสำหรับเขี่ยบุหรี่ 75%	17	10.82	มาก
มีภาชนะสำหรับเขี่ยบุหรี่ 100%	3	1.91	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 พบว่า พนักงานบริการมีความคิดเห็นต่อสถานีขนส่งสายใต้มีภาชนะสำหรับที่เขี่ยบุหรี่ 50% คิดเป็น ร้อยละ 50.95 แปลผลได้ว่า สถานีขนส่งสายใต้มีภาชนะสำหรับที่เขี่ยบุหรี่อยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 6 ความคิดเห็นของพนักงานบริการต่อสถานีนสงสาไต้มีป้ายสัญลักษณ์ห้ามสูบบุหรี่

ระดับความคิดเห็นของพนักงานบริการ (n=157)	จำนวน	ร้อยละ	แปลผล
ไม่มีป้ายสัญลักษณ์ห้ามสูบ	3	1.91	น้อยที่สุด
มีป้ายสัญลักษณ์ห้ามสูบบุหรี่ 25%	8	5.09	น้อย
มีป้ายสัญลักษณ์ห้ามสูบบุหรี่ 50%	27	17.19	ปานกลาง
มีป้ายสัญลักษณ์ห้ามสูบบุหรี่ 75%	33	21.01	มาก
มีป้ายสัญลักษณ์ห้ามสูบบุหรี่ 100%	86	54.77	มากที่สุด

จากตารางที่ 6 พบว่าพนักงานบริการมีความเห็นต่อสถานีนสงสาไต้มีป้ายสัญลักษณ์ห้ามสูบบุหรี่ 100 % คิดเป็นร้อยละ 54.77 แปลผลได้ว่า สถานีนสงสาไต้มีป้ายสัญลักษณ์ห้ามสูบบุหรี่อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 7 ความคิดเห็นของพนักงานบริการต่อสถานีนสงสาไต้มีร้านสะดวกซื้อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบ

ระดับความคิดเห็นของพนักงานบริการ (n=157)	จำนวน	ร้อยละ	แปลผล
ไม่มีร้านสะดวกซื้อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบ	20	12.73	น้อยที่สุด
มีร้านสะดวกซื้อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบ 25%	52	33.12	น้อย
มีร้านสะดวกซื้อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบ 50%	59	37.57	ปานกลาง
มีร้านสะดวกซื้อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบ 75%	19	12.10	มาก
มีร้านสะดวกซื้อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบ 100%	7	4.45	มากที่สุด

จากตารางที่ 7 พบว่า พนักงานบริการมีความคิดเห็นต่อร้านสะดวกซื้อที่มีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบ 50% คิดเป็นร้อยละ 37.57 แปลผลได้ว่า สถานีนสงสาไต้มีร้านสะดวกซื้อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบอยู่ในระดับ ปานกลาง

ตารางที่ 8 การปฏิบัติตามนโยบายกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบในสถานีนสงสาไต้

ระดับการปฏิบัติตามนโยบายของพนักงานบริการ (n=157)	จำนวน	ร้อยละ	แปลผล
ปฏิบัติตามได้ 100%	11	7.1	มากที่สุด
ปฏิบัติตามได้ 75%	44	28.1	มาก
ปฏิบัติตามได้ 50%	52	33.1	ปานกลาง
ปฏิบัติตามได้ 25%	35	22.2	น้อย
ปฏิบัติตามไม่ได้	15	9.5	น้อยที่สุด

จากตารางที่ 8 พบว่า พนักงานบริการสามารถปฏิบัติตามนโยบายกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบได้ 50% คิดเป็นร้อยละ 33.1 แปลผลได้ว่า พนักงานบริการสามารถปฏิบัติตามได้ในระดับปานกลาง

อภิปรายผล (Discussions)

การรับรู้ของพนักงานบริการเกี่ยวกับกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ ในพื้นที่สถานีขนส่งสายใต้ พบว่า พนักงานบริการมีการรับรู้การบริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบในพื้นที่สาธารณะเป็นสิ่งผิดกฎหมาย และภายในสถานีขนส่งสายใต้ได้มีการจัดทำป้ายสัญลักษณ์ห้ามสูบบุหรี่ ซึ่งพนักงานบริการมีการรับรู้ว่า ผิดกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ ถ้ามีการสูบบุหรี่ในพื้นที่นั้นๆอยู่ในระดับมาก การรับรู้ของพนักงานบริการเกี่ยวกับกฎหมายมีความสัมพันธ์ผกผันกับการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่า ถ้าการรับรู้เกี่ยวกับกฎหมายสูงขึ้นการปฏิบัติตามกฎหมายจะลดลง ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของกิตติเมธ สาคุณ(2554) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ผลต่อการเชื่อฟังและปฏิบัติตามกฎหมายของประชาชน พบว่า การรับรู้กฎหมายเป็นปัจจัยสำคัญต่อการปฏิบัติตามกฎหมาย พนักงานบริการมีการรับรู้เกี่ยวกับกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ ว่าเป็นกฎหมายที่คุ้มครองสุขภาพของบุคคลที่ไม่สูบบุหรี่ภายในพื้นที่สาธารณะอยู่ในระดับมาก จึงทำให้ต้องมีความตระหนักของการสูบบุหรี่ในพื้นที่ที่กำหนดเท่านั้น พนักงานบริการมีการรับรู้ว่าการจำหน่ายหรือซื้อผลิตภัณฑ์ยาสูบ ให้กับเยาวชน การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบให้กับเยาวชน พนักงานบริการมีการรับรู้การใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบในเป็นสิ่งผิดกฎหมาย อยู่ในระดับมาก และภายในร้านสะดวกซื้อไม่ควรมีการโฆษณาเพื่อชักจูงการซื้อผลิตภัณฑ์ยาสูบ สอดคล้องกับวิจัยของกুমารีรัตน์ ถาวรจิตร และคณะ (2560) ศึกษาเรื่อง ผลของมาตรการการควบคุมยาสูบโดยสื่อภาพคำเตือนบนซองบุหรี่ขนาด 85% ต่อการรับรู้และอารมณ์ของกำลังพลกองพันนักเรียน โรงเรียนทหารสื่อสาร รวมทั้งทางร้านสะดวกซื้อควรปฏิบัติตามนโยบายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบภายในพื้นที่สถานีขนส่งสายใต้ เพื่อป้องกันพื้นที่สาธารณะ จะทำให้เกิดความรำคาญให้คนรอบข้างคุณ อยู่ในระดับมาก จึงมีความจำเป็นที่จะให้พนักงานบริการให้ปฏิบัติตามนโยบายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบอย่างเคร่งครัด เนื่องจากสถานีขนส่งสายใต้ถือว่าเป็นสถานที่ให้บริการประชาชน ทางสถานีขนส่งสายใต้ ควรลดความรำคาญจากควันบุหรี่ให้กับประชาชน และป้องกันภัยอันตรายโรคร้ายจากควันบุหรี่ให้กับประชาชน

ความรู้ของพนักงานบริการเกี่ยวกับนโยบายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พบว่าพนักงานบริการมีความรู้เกี่ยวกับเขตปลอดบุหรี่ อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Nick Wilson, Jane Oliver, George Thomson(2557) ศึกษาการสูบบุหรี่และการขจัดก้นบุหรี่บริเวณป้ายรถเมล์ประเทศนิวซีแลนด์ โดยใช้วิธีการสังเกตอย่างเป็นระบบของการสูบบุหรี่ พบว่า ความรู้เกี่ยวกับ

กฎระเบียบของสถานี่ชนสงสารณะยังมีการเข้าถึงกฎหมายได้ไม่ชัดเจน ส่งผลให้การปฏิบัติตามกฎระเบียบยังไม่ดีเนื่องจากมีข้อกำหนดของสถานที่(ป้ายรณเมล์) จึงทำให้พบว่า มีประชาชนสูบบุหรี่ทั่วพื้นที่ป้ายรณเมล์ทุกแห่ง และไม่มีมีการกำจัดการกั้นบุหรือย่างถูกวิธี จึงสามารถนำไปให้เกิดไฟไหม้ในพื้นที่นั้นๆได้ จึงทำให้พบว่า ความรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบของสถานี่ชนสง ยังเข้ามาในพื้นที่ที่ไม่เพียงพอ พร้อมทั้งมีความรู้เกี่ยวกับป้ายประกาศห้ามสูบบุหรี่ และป้ายประกาศสำหรับพื้นที่ที่สูบบุหรี่ได้ โดยถ้าหากมีการฝ่าฝืนโดยการสูบบุหรี่ในพื้นที่เขตปลอดบุหรื ต้องเสียค่าปรับ 5,000 บาท ได้ในระดับมาก ทั้งนี้แล้วพนักงานบริการมีความรู้เกี่ยวกับการห้ามจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบให้กับประชาชนที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ รวมทั้งห้ามมีการแจกทดลองผลิตภัณฑ์ยาสูบภายในพื้นที่ของสถานี่ชนสงสายได้

ความคิดเห็นต่อการสูบบุหรี่ในสถานี่ชนสงสายได้ของพนักงานบริการ พบว่าพนักงานบริการมีความคิดเห็นให้จัดทำสถานที่สำหรับสูบบุหรี่ เป็นจำนวนมาก และมีความคิดเห็นต่อการจัดทำสถานที่สำหรับสูบบุหรี่ภายในตัวอาคารสถานี่ชนสงสายได้ เป็นจำนวนปานกลาง และมีความเห็นต่อการจัดภาชนะสำหรับเขี่ยบุหรืภายในอาคารผู้โดยสาร เป็นจำนวนน้อย จึงเป็นผลให้สอดคล้องกับความคิดเห็นต่อการจัดทำพื้นที่สำหรับสูบบุหรี่ภายนอกอาคาร และสำหรับร้านสะดวกซื้อภายในอาคารพนักงานบริการมีความคิดเห็นว่ ไม่ควรมีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของนวลตา อาภาศัพพะกุล (2560) ศึกษาเรื่องการสำรวจพฤติกรรมกาสูบและจำหน่ายบุหรืบริเวณขานขาลาสถานี่รณไฟและบนขบวนรณไฟในประเทศไทย.

ข้อเสนอแนะ

ด้านพนักงานบริการ สถานี่ชนสงสายได้ ควรมีการส่งเสริมให้พนักงานบริการประจำสถานี่ชนสงสายได้ให้เห็นความสำคัญของนโยบายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ เพื่อรณรงคี่ให้กับพนักงานบริการตระหนักถึงผลเสียจากควันพิษบุหรื ตลอดจนมีแนวทางการส่งต่อข้อมูลให้กับผู้โดยสารที่มาใช้บริการได้รับทราบถึงผลเสียจากควันบุหรื และร่วมกันส่งเสริมให้สถานี่ชนสงสายได้ปลอดบุหรืได้

ด้านอาคารและสถานที่ สถานี่ชนสงสายได้ ควรมีการจัดพื้นที่สำหรับสูบบุหรี่ ภายนอกสถานี่ชนสง พร้อมทั้งจัดเตรียมสถานที่ให้เหมาะสมตรงตามนโยบายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ รวมทั้งติดป้ายสัญลักษณ์ให้ชัดเจน เพื่อรณรงคี่ให้ประชาชนที่ต้องการสูบบุหรี่ได้มาใช้บริการได้อย่างถูกต้อง และลดอันตรายจากควันบุหรืภายในพื้นที่ปิด

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำเป็นอย่างดี จากศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรสุมน พงศ์นิญโญ รองศาสตราจารย์ ดร.นิทัศน์ ศิริโชติรัตน์ รองศาสตราจารย์ วรางคณา จันทรวง และ อาจารย์ ดร.วัลลภรัตน์ พบศิริ ที่ได้ให้ข้อคิดเห็น คำแนะนำ ตรวจสอบและแก้ไขจนกระทั่งวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี และขอขอบคุณทุนสนับสนุนการทำวิจัยจาก ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.)

เอกสารอ้างอิง

- กิตติเมธ สาคุณ. (2545). ปัจจัยที่มีผลต่อการเชื่อฟังและปฏิบัติตามกฎหมายของประชาชน กรณีศึกษา กองบังคับการตำรวจนครบาล 1. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- กุมารรัตน์ ถาวรจิตร, ฉัตรสุมน พงศ์นิญโญ, นิทัศน์ ศิริโชติรัตน์. (2560). ผลของมาตรการการควบคุมยาสูบ โดยสื่อภาพคำเตือนบนซองบุหรี่ขนาด 85% ต่อการรับรู้และอารมณ์ ของกำลังพลกองพันนักเรียน โรงเรียนทหารสื่อสาร. กรุงเทพฯ:วารสารการพยาบาลทหารบก 18 (1)
- ธีรภูมิ เอกะกุล. (2543). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- นิทัศน์ ศิริโชติรัตน์, ฉัตรสุมน พงศ์นิญโญ. (2560). ผลิตภัณฑ์ยาสูบ: นโยบายและมาตรการควบคุมเพื่อสุขภาพ. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบริหารงานสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นวลตา อาภาคัพทะกุล. (2560). โครงการสำรวจพฤติกรรม การสูบและจำหน่ายบุหรี่บริเวณชานชาลาสถานีรถไฟและบนขบวนรถไฟในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อควบคุมยาสูบ (ศจย.).
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2552). ภาควิชาพบสิ่งหอมควัน. [สืบค้น 25/7/63]. Available from: <https://www.thaihealth.or.th>.
- สถานีขนส่งผู้โดยสารกรุงเทพถนนบรมราชชนนี. (2562). สถานีขนส่งสายใต้. [สืบค้น 10/6/62]. Available from: <https://th.wikipedia.org/wiki/สถานีขนส่ง>.
- สุปรียา ตันสกุล. (2550). ทฤษฎีทางพฤติกรรมศาสตร์: แนวทางการดำเนินงานในงานสุขศึกษาและส่งเสริมสุขภาพ. กรุงเทพฯ: คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุทัศน์ รุ่งเรืองหิรัญญา. (2561). สารพิษในควันบุหรี่และผลกระทบต่อสุขภาพ. วารสารการพยาบาล 67 (1) มกราคม ถึง มีนาคม 2561.
- ศรีณญา เบญจกุล. (2557). ผลของการบังคับใช้กฎหมายภาพคำเตือนบนซองบุหรี่ขนาด 85 % มุมมอง ณ ร้านค้าปลีกที่จำหน่ายบุหรี่ซิการ์เรต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อรรวรรณ วรอรุณ. (2560). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการควบคุมตนเองในพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสุพรรณบุรี.ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

Nick Wilson and George Thomson. (2557). Smoke-free signage at New Zealand racecourses and sports facilities with outdoor stands. Findings from the New Zealand Medical journal 2017. [Internet] Accessed November 2020.

